

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 127 d § i inkomstskattelagen

INLEDNING

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 127 d § i inkomstskattelagen (RP 229/2016 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande. Det har också remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- Lagmotion LM 87/2016 rd Stefan Wallin sv m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 17 § i lagen om studiestöd
- Lagmotion LM 101/2016 rd Sari Tanus kd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 58/2016 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Virpi Hiltunen, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Sanna Pekkarinen, social- och hälsovårdsministeriet
- chefsplanerare Ilpo Lahtinen, Folkpensionsanstalten
- socialpolitisk sekreterare Eero Kivinen, Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- vice ordförande Auli Piiparinen, Finlands Gymnasistförbund rf
- ordförande Rene Stolt, Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- expert Antti Hallia, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- socialpolitisk sekreterare Silja Silvasti, Finlands studentkårers förbund FSF rf
- vice ordförande Erik Kaunismäki, Svenska Handelshögskolans Studentkår
- generalsekreterare Marina Nygård, Svenska Handelshögskolans Studentkår

Betänkande KuUB 17/2016 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Ålands landskapsregering
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
- Finlands universitet UNIFI rf

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om studiestöd och inkomstskattelagen ändras.

Enligt förslaget förenhetligas nivån på studiepenningen i högskoleutbildningen och på andra stadiet så att studiepenningens maximala belopp är högst 250,28 euro i månaden. För att förbättra likvärdigheten mellan studerande på olika utbildningsstadier slopas den minskande verkan som föräldrarnas inkomster har på studiepenningen i fråga om 18- och 19-åringar som studerar på andra stadiet och bor självständigt.

Beloppet av statsborgen för studielånet höjs från 400 till 650 euro per månad för en studerande som studerar i Finland och från 700 till 800 euro per månad för en studerande som studerar utomlands. Borgensbeloppet för de studerande som är yngre än 18 år och som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola höjs från 260 till 300 euro. Det lånebelopp som beaktas i studielånsavdraget och studielånkompensationen föreslås bli oförändrat.

Stödtiden för alla högskolestudier förkortas med tio månader från 64 till 54 stödmånader. Dessutom förkortas stödtiden per examen med två månader. Stödtiden för en lägre och högre högskoleexamen som sammanlagt omfattar 360 studiepoäng är dock 57 månader.

Den studerandes egna inkomstgränser kopplas till inkomstnivåindexet och de justeras med två års intervaller endast om inkomstgränserna höjs. Förhöjningen av beloppet av studiepenningen och bostadstillägget som återkrävs på basis av den studerandes inkomster sänks till 7,5 procent.

De studerande som omfattas av bostadstillägget överförs huvudsakligen till det allmänna bostadsbidraget med undantag för dem som bor utomlands på hyra. Studerande som bor utomlands på hyra samt de som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid folkhögskolor eller idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem ska enligt förslaget fortfarande omfattas av bostadstillägget.

Till inkomstskattelagen fogas det dessutom en bestämmelse om ett maximibelopp per månad i fråga om studielån som beaktas när studielånsavdragets belopp beräknas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Betänkande KuUB 17/2016 rd

Lagarna avses huvudsakligen träda i kraft den 1 augusti 2017.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 87/2016 rd föreslås att de studerandes egna inkomstgränser ska höjas med 50 procent.

I lagmotion LM 101/2016 rd föreslås att studerande vårdnadshavare till minderåriga barn ska betalas ett vårdnadshavartillägg på 200 euro för de månader då studiepenning utbetalas. Vårdnadshavartillägget betalas till varje studerande som är vårdnadshavare för ett barn och som lyfter studiepenning. Om båda föräldrarna är studerande, får de båda vårdnadshavartillägg. Dessutom föreslås att när beloppet på studiepenningen för studerande sänks, beaktas inte inkomsterna hos den studerandes föräldrar om den studerande har rätt till vårdnadshavartillägg till studiepenningen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kulturutskottet konstaterar att målet med propositionen är att förnya studiestödet så att studiestödets nivå stiger men studiestödsutgifterna samtidigt minskar. Det långsiktiga sparmålet preciserats till ca 112 miljoner euro. Största delen av besparingarna genomförs före 2019.

Reformen förenhetligar systemet med studiestöd så att högskolestuderande och studerande på andra stadiet har samma nivå på studiepenningen. På grund av de sparbehov som anknyter till reformen är studiepenningen högst 250,28 euro per månad. Kulturutskottet lägger stor vikt vid att för att förbättra likvärdigheten mellan studerande på olika utbildningsstadier slopas den minskande verkan som föräldrarnas inkomster har på studiepenningen i fråga om 18- och 19-åringar som studerar på andra stadiet och bor självständigt.

Förnyelser som ingår i reformen och som är positiva för studerande är bland annat att statsborgen på studielånet stiger och att de studerandes egna inkomstgränser binds till inkomstnivåindex. Inkomstgränserna justeras med två års intervaller och endast om inkomstgränserna stiger. Dessutom sänks förhöjningen av beloppet av studiepenningen och bostadstillägget som återkrävs på basis av den studerandes inkomster till 7,5 procent.

De studerande som har rätt till bostadstillägget överförs huvudsakligen till det allmänna bostadsbidraget med undantag för dem som bor utomlands på hyra. Kulturutskottet har gett miljöutskottet ett utlåtande (KuUU 12/2016 rd) om en relaterad proposition med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag (RP 231/2016 rd). Kulturutskottet vill i sitt utlåtande bland annat att miljöutskottet ska föreslå att riksdagen godkänner ett uttalande om tillämpningen begreppet hushåll.

Genom de ändringar som föreslås i lagen om studiestöd vill man huvudsakligen förtydliga och förenkla systemet. Propositionen föreslår att stödtiden för alla högskolestudier ska förkortas och enligt utredning till utskottet gör särskilt de ständiga ändringarna av stödtiderna studiestödsyste-

Betänkande KuUB 17/2016 rd

met som helhet svårhanterbart. Utskottet ser det som nödvändigt att systemet förtydligas ytterligare exempelvis genom att minska reglerna om stödtider.

Trots de nödvändiga sparbeslut som ingår i propositionen vill kulturutskottet betona att vårt lands studiestödsystem som helhet betraktat fortfarande håller en god nivå internationellt sett och tål också jämförelse med de övriga nordiska länderna. Studiestödsystemet tryggar fortfarande möjligheten till heltidsstudier och lockar samtidigt till snabb utexaminering. Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet har lämnat kulturutskottet ett utlåtande om den aktuella propositionen (GrUU 58/2016 rd). Enligt utlåtandet kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Grundlagsutskottet har tidigare (GrUU 17/2014 rd) påpekat att det kan vara en stor förändring för ett hushåll med låga inkomster om bostadsbidraget sänks med till exempel 100 euro i månaden. Det kan hända att det blir svårt eller rentav omöjligt att bo kvar i bostaden. Också den nu aktuella ändringen kan ha likadana konsekvenser. Utskottet noterar som en omständighet som är av betydelse i detta avseende att de föreslagna ändringarna om boendestöd avses träda i kraft den 1 augusti 2017. Det kan således anses att stödmottagarna under tiden från det att lagen stadfästs tills den träder i kraft i viss mån har möjlighet att anpassa kostnaderna för sitt boende till ändringen. Med tanke på 16 och 19 § i grundlagen vore det ändå mer motiverat att ikraftträdandet av ändringen sker stegvis för de stödtägare som drabbas av en kraftig sänkning.

Kulturutskottet konstaterar att riksdagens miljöutskott i sitt betänkande om propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag (MiUB 19/2016 rd — RP 231/2016 rd) föreslår att överföringen av bostadsbidraget för studerande ska genomföras enligt propositionen.

Konsekvenser av kortare stödtid

Stödtiden för alla högskolestudier föreslås bli förkortad med tio månader från 64 till 54 stödmånader. Det föreslås att den examensspecifika stödtiden förkortas med två månader. Stödtiden för en lägre och högre högskoleexamen som sammanlagt omfattar 360 studiepoäng är dock enligt förslaget 57 månader.

Utöver den nödvändiga kostnadsbesparingen vill man genom reformen signalera till de studerande att samhället är redo att stödja avläggande av examen på normal studietid. I stödtiden per examen ingår en marginal på tre månader vilket fortfarande möjliggör studier på en något längre tid än planerat.

I vissa kritiska sakkunnigyttranden konstateras bland annat att nedskärning av stödtiden per examen försvagar examensmöjligheterna särskilt för de studerande som kämpar med att slutföra studierna. Det försvårar avläggande av examen för studerande som endast kan studera på deltid, har familj eller har olika typer av studiesvårigheter. Reformen försvagar de studerandes möjligheter

Betänkande KuUB 17/2016 rd

till studier året om och försvårar införandet av en så kallad tredje termin. Begränsningen försämrar också möjligheterna för studerande som har avlagt yrkeshögskoleexamen att studera för en högre högskoleexamen vid universitet. En kringskuren sammantagen stödtid ligger inte i linje med de mål som i Bolognaprocessen ställdes upp för de studerandes rörlighet.

Kulturutskottet vill betona att systemet fortfarande innefattar en möjlighet till behovsprövad förlängning av stödtiden (max 9 månader). Villkoret är att den studerande visar att studierna fördröjts på grund av sjukdom som avsevärt inverkat på framgången i studierna eller av något annat synnerligen vägande skäl, och studier på heltid under högst ett läsår anses vara en förutsättning för avläggande av examen.

Kulturutskottet ser det som nödvändigt att nedskärningen av stödmånader för högskolestuderande vid universiteten och yrkeshögskolorna leder till en betydande omvärdering av studiesystemet. Studierna ska ordnas så smidigt som möjligt så att ett alltför glest kursutbud eller en begränsad mängd tentamenstillfällen inte i praktiken förorsakar de studerande extra dröjsmål i studietiden. Reformen kräver också att studiehandledningen och stödet för studier stärks ytterligare.

Studiepenning och studielån

Studiestödet ska från den 1 augusti 2017 bestå av en studiepenning som oavsett utbildningsstadiet är högst 250,28 euro i månaden samt av statsborgen för studielån som vid studier i Finland är 650 euro i månaden och vid studier utomlands 800 euro i månaden. För en myndig studerande som bor självständigt är stödet maximalt 900,28 per månad vid studier i Finland och 1 260,28 euro per månad vid studier utomlands. För en studerande som är under 18 år och bor självständigt och studerar någon annanstans än vid en högskola stannar studiepenningens belopp på nuvarande nivå och beloppet på statsborgen stiger från 260 euro till 300 euro i månaden. Då stödet är totalt 503,48 euro per månad.

Beloppet för statsborgen för studielån ökar från 400 euro till 650 euro per månad (62,5 %) för myndiga studerande. För exempelvis en myndig studerande som bor självständigt stiger lånets andel av studiepenningens och statsborgens totala summa från nuvarande ca 54 procent till 72 procent. Lånets användbarhet föreslås bli förbättrad så att betalningsanmärkning inte längre förhindrar beviljande av statsborgen. Dessutom kan studerande på andra stadiet lyfta terminens lån i en post på samma sätt som högskolestuderande.

På högskolestadiet minskar maximibeloppet på studiepenningen för den som bor självständigt (336,76 €/månad) med cirka 26 procent (86,48 €/månad). För högskolestuderande som bor hos sina föräldrar minskar studiepenningen med omkring 1/3. I andra skolor än högskolor stannar studiepenningens belopp på nuvarande nivå.

Enligt erhållen utredning är nyttjandegraden för studiestödet rätt hög (80—70 %) i början av studierna och sjunker först mot slutet. Enligt FPA:s statistik har 77 procent av dem som har avlagt universitetsexamen och 58 procent av dem som avlagt yrkeshögskoleexamen fått studiestöd. Också medianvärdena för använda stödmånader är nära maximum vilket vittnar om en relativt hög nyttjandegrad. När de utexaminerade årligen har använt nästan alla stödmånader kan det bedömas att studiestödet är viktigt för avläggande av examen.

Betänkande KuUB 17/2016 rd

I sakkunnigytranden har man förhållit sig kritisk till nedskärningarna i studiepenningen och till den ökade betoningen på studielån. Studerande har i allmänhet blygsam utkomst, och nu minskar det direkta penningstödet ytterligare. Försämringen av nivån på studiepenningen försvårar ytterligare situationen för ungdomar som söker sig till högskoleutbildning utifrån en sämre socioekonomisk ställning. När den studerande eller dennas familj får större ansvar för finansieringen kommer också den socioekonomiska ställningen att få ökad effekt på möjligheterna till och valen av utbildning. Med avseende på möjligheterna till lån särbehandlas de studerande också utifrån utbildningsområde. På många områden med osäker sysselsättning är det en betydligt större risk att ta studielån än på andra områden. Studerande är den enda befolkningsgrupp som förutsätts finansiera sin försörjning med banklån innan de får allmänt utkomststöd.

Reformen gör det enligt vissa yttranden svårare att övergå till ett nytt studieområde. Särskilt krävande kommer det att vara att efter yrkeshögskola avlägga högre högskoleexamen vid universitet. Efter reformen blir också byte av studieområde ännu mindre lockande, särskilt för de vars föräldrar eller släktingar inte har möjligheter att stödja studierna. Det leder till en ökad ojämlikhet.

De yttranden som utskottet fått in har också dryftat reformens inverkan på jobb under studierna. I och med reformen kan allt fler studerande besluta att finansiera studierna genom förvärvsarbete i stället för studiestöd vilket gör det svårare att slutföra studierna på avsedd tid. Men med tanke på jobb efter studierna ligger de nytutexaminerade som har arbetserfarenhet bättre till än övriga. Den föreslagna reformen beaktar således inte arbetsmarknadens struktur och funktion. Därför har det bland annat föreslagits en mer lineär modell än tidigare för inkomstgränserna. En studerande som överskrider inkomstgränsen förlorar i nuläget hela studiestödet. Det skapar en flitfälla. Inkomstgränsen bör i fortsättningen stå i proportion till förvärvsinkomsten så att studiestödet minskar när inkomsterna ökar.

Utifrån erhållet yttrande konstaterar kulturutskottet att svag försörjning och belastningen av att kombinera jobb och studier betydligt ökar risken för att studierna avbryts eller drar ut på tiden. Ett tillräckligt studiestöd är därför en viktig satsning på de studerandes totala välbefinnande och studieförmåga. Kulturutskottet anser det förstäeligt och ganska oroväckande med de åsikter enligt vilka Finlands arbetslöshetssiffror, den ekonomiska situationen och attitydklimatet förmedlar högskolestuderande en framtidsbild som saknar tilltro till ekonomiskt bättre tider. Det är inte lockande att skuldsätta sig när det är osäkert om man får jobb efter studierna och när även den framtida räntan på banklån är oviss.

Utskottet vill påminna om att säkerhetsmomentet i studielån med statsborgen såsom kapitalisering av räntan på studielånet under studietiden, räntebidrag till personer med små inkomster och befrielse från betalning av borgensfordran minskar risken med att utmyttja lånet och bidrar till att främja de studerandes ekonomiska försörjning och studieförutsättningar. Studielånskompensationen som beviljas dem som blir färdiga inom utsatt tid sporrar också i fortsättningen till att ta lån och till effektiva studier. Dess villkor uppfylls på nuvarande nivå liksom också villkoren för studielånsavdraget. Rätten till studielånsavdrag utgår dock för de låntagare som redan har en lång arbetskarriär bakom sig.

Om den som får studielån inte kan betala sitt lån till banken, betalar staten det till banken som borgensman. Borgensansvarslån återkrävs dock av låntagaren. Men personer med små inkomster be-

Betänkande KuUB 17/2016 rd

höver inte betala ränta på borgensfordran. Befrielse kan beviljas från betalning av borgensfordran och de räntor som upplupit på den, om låntagaren är bestående arbetsförmögen eller om låntagarens tillfälliga arbetsförmåga varat minst fem år oavbrutet.

Kulturutskottet ser det som nödvändigt göra en omfattande uppföljning av konsekvenserna av försvagningen av studiepenningen och den utvidgade användningen av studielånet för studerandes försörjning, arbete och studieframgång. I ett litet land som Finland har vi inte råd att slarva bort kompetensresurser bara för att unga som inte vågar ta ett studielån med statsborgen eventuellt lämnar sig helt och hållet utanför högskoleutbildningen.

I fortsättningen är det nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid minderåriga studerande på andra stadiet som bor självständigt och som på grund av sin ålder och föräldrarnas inkomster har ett lägre studiestöd. När nätverket av läroanstalter blir glesare blir allt fler minderåriga studerande på andra stadiet tvungna att bo självständigt och bilda ett eget hushåll. När studiestödet inte tryggar försörjningen blir familjens förmåga att betala hyra eller den studerandes möjlighet att jobba vid sidan av studierna avgörande för om en person söker sig till motiverande studier på andra stadiet. Enligt ett yttrande till utskottet jobbar nästan 30 procent av gymnasisterna, och inom yrkesutbildningen är motsvarande siffra nästan 50 procent. Enligt yttrande till utskottet är det problematiskt för unga som närmar sig myndig ålder att bli skuldsatta eftersom unga studerande på andra stadiet enligt statistiken är klart överrepresenterade bland dem som råkat i svårigheter med att betala tillbaka studielånet.

Betalningsanmärkningar

I och med reformen är en betalningsanmärkning inte längre ett hinder för att bevilja statsborgen. Utskottet konstaterar att redan med nuvarande lagstiftning har statsborgen för studielån kunnat beviljas en studerande, om betalningsstörningen gäller ett enskilt fall och ett litet belopp och en skäligt lång tid har förflutit från registreringen av anmärkningen eller om skulden som föranlett anmärkningen har betalats. Enligt erhållet yttrande har den prövning som lagen medger ändå inte använts i nämnvärd utsträckning.

Sakkunnigytrandena har bedömt att propositionen gör studielån tillgängligt också för dem vars svårigheter med att hantera ekonomin är allvarliga och aktuella. Bestämmelsen bör enligt yttrandena ändras så att studerande som har betydande ekonomiska svårigheter fortsättningsvis ska styras till utkomststödet och den vägen till socialarbetsinsatser.

Kulturutskottet anser det viktigt att när studiestödet mer än förr är baserat på studielån, ska betalningsanmärkningar principiellt inte hindra studier. Utskottet inser att de ekonomiska problemen och betalningsanmärkningarna har ökat bland ungdomarna under de senaste åren. Utskottet ser det som viktigt att i fortsättningen följa reformens eventuella effekter på problematisk skuldsättning och mängden betalningsanmärkningar bland unga.

Betänkande KuUB 17/2016 rd

Ändringen av bostadsbidraget och studerande med familj

Att studerande övergår till allmänt bostadsbidrag ger de studerande en likadan ställning som andra befolkningsgrupper och höjer totalbeloppet på stöd under studietiden för de flesta studerande trots besparingarna i studiestödet.

Men övergången till allmänt studiestöd försvårar ställningen i synnerhet för dem som har vårdnad om barn, eftersom studiepenningen beaktas när bostadsbidraget beviljas. Utskottet konstaterar att undervisnings- och kulturministeriet i flera separata utredningsarbeten har påtalat ett behov att förbättra försörjningen för studerande med familj. Studerande med familj är synnerligen utsatta efter nedskärningarna i studiestödet. Utöver nedskärningen av studiepenningen förlorar studerande med familj utkomststödsinkomster på grund av höjningen av studielånets borgenssumma. Utöver dessa nedskärningseffekter kommer dessutom vissa studerande med familj att få mindre bostadsbidrag på grund av de ändrade villkoren för beviljande av allmänt bostadsbidrag.

I en utredning till utskottet sägs det att andra förmåner och studiestödsystemen i de övriga nordiska länderna medger barnförhöjningar. Ett vårdnadshavartillägg på exempelvis 75 euro per månad skulle ge en utgiftsökning på cirka 10,5 miljoner euro. Ett vårdnadshavartillägg på 90 euro skulle öka utgifterna för studiepenning med 12,6 miljoner euro. Vårdnadshavartillägget skulle betalas till cirka 20 000 studerande med barn. Rätten till vårdnadshavartillägg till studiepenningen kunde gälla studerande som är vårdnadshavare till barn under 18 år. Vårdnadshavartillägget till studiepenningen kan gälla enskilda vårdnadshavare eftersom antalet barn beaktas barnbidragets belopp. Ett eventuellt vårdnadshavartillägg ska inte räknas som inkomst som påverkar allmänt bostadsbidrag.

Kulturutskottet förutsätter att statsrådet överväger ett vårdnadshavartillägg till studiestödet. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. *(Utskottets förslag till uttalande)*

Tillämpningen av reformen på Åland

På Åland beviljas bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag genom landskapets egen så kallade blankettlag. En studerande som kommer från Fastlandsfinland skulle enligt ändringen av lagen om allmänt bostadsbidrag ha rätt till allmänt bostadsbidrag om hen bor och studerar på Åland på samma sätt som andra finländska medborgare har när de bor på Åland. Men ställningen för dessa studerande kan också tryggas så att lagen om studiestöd förskriver om rätt för studerande på Åland att få bostadstillägg. Enligt erhållen utredning pågår en kartläggning av finansieringen och lagstiftningsbehoven i anslutning till detta.

Kulturutskottet anser det ytterst angeläget att trygga möjligheterna för ungdomar från Fastlandsfinland att få stöd för sitt boende när de studerar på Åland innan reformen träder i kraft den 1 augusti 2017.

Beslut om studiestöd och rådgivning

Handläggning av beslut och rådgivning om studiestöd övergår i början av 2018 i praktiken från universiteten till Folkpensionsanstalten. Utskottet understryker att Folkpensionsanstalten måste

Betänkande KuUB 17/2016 rd

ha förutsättningar att ge studerande god betjäning såväl på de båda nationalspråken som på engelska. En eventuell försämring av kvaliteten på studiestödjtjänsterna får återverkningar på studieframgången och belastar också universitetens handledningstjänster.

Lagmotionerna

Kulturutskottet tillstyrker propositionen utan ändringar och föreslår därför att lagmotionerna avisas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 229/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 87/2016 rd och 101/2016 rd.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet överväger ett vårdnadshavartillägg till studiestödet.*

Helsingfors 7.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sanna Lauslahti saml
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Ilkka Kantola sd (delvis)
medlem Kimmo Kivelä saf (delvis)
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent (delvis)
medlem Sari Raassina saml
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Jani Toivola gröna

Betänkande KuUB 17/2016 rd

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine

Betänkande KuUB 17/2016 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Enligt propositionen ska nivån på studiepenningen för högskolestuderande harmoniseras med nivån på studiepenningen på andra stadiet så att studiepenningen är högst 250,28 euro i månaden. För att förbättra likabehandlingen av studerande på olika utbildningsstadier slopas den minskande verkan som föräldrarnas inkomster har på studiepenningen i fråga om 18- och 19-åringar som studerar på andra stadiet och bor självständigt.

Beloppet av statsborgen för studielån höjs från 400 till 650 euro per månad för en studerande som studerar i Finland och från 700 till 800 euro per månad för en studerande som studerar utomlands. Borgensbeloppet för de studerande som är yngre än 18 år och som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola höjs från 260 till 300 euro. Det lånebelopp som beaktas i studielånsavdraget föreslås bli oförändrat.

Stödtiden för alla högskolestudier förkortas med tio månader från 64 till 54 stödmånader. Dessutom förkortas stödtiden per examen med två månader. Stödtiden för en lägre och högre högskoleexamen som sammanlagt omfattar 360 studiepoäng är dock 57 månader.

Den studerandes egna inkomstgränser kopplas till inkomstnivåindexet och de justeras med två års intervaller endast om inkomstgränserna höjs. Förhöjningen av beloppet av studiepenningen och bostadstillägget som återkrävs på basis av den studerandes inkomster sänks till 7,5 procent.

De studerande som nu omfattas av bostadstillägget ska i regel börja omfattas av det allmänna bostadsbidraget i stället.

De studiesociala förmånerna utgör en del av den sociala tryggheten och inte någon lön till studerande. De ska ge alla möjlighet att studera på heltid. Men för att alla ska ha möjlighet att studera på lika villkor bör det studiesociala stödsystemet vara i sin ordning och studiestödet vara bundet till index. Studiepenningen är redan nu mycket liten. Framför allt det allra lägsta stödet, som studerande på andra stadiet får, räcker inte till för den grundläggande försörjningen. När studiepenningen släpar efter den allmänna höjningen i kostnadsnivån måste de studerande allt mer utföra avlönat arbete vid sidan av studierna, och då drar studierna ut på tiden. Det här ligger inte i linje med regeringens planer på förkortade studietider.

När den sammantagna stödtiden skärs ner från 64 till 54 studiestöds månader kringskar det framför allt möjligheterna för de studerande som avlagt yrkeshögskoleexamen att fortsätta studera vid universitet i sikte på högre högskoleexamen. En kringskuren sammantagen stödtid ligger inte i linje med de mål som i Bologna processen ställdes upp för de studerandes rörlighet. När stödtiden per examen skärs ner från 50 till 48 stödmånader undergräver det i synnerhet möjligheterna till examen för de studerande som kämpar för att slutföra studierna. Även om studierna enligt universitetslagen ska ordnas så att de studerande har möjlighet att slutföra studierna inom den målsatta tiden är så inte alltid fallet. Nedskärningen av studiestöds månaderna per examen kommer framför allt att försvåra möjligheterna till examen för de studerande som endast kan studera på

Betänkande KuUB 17/2016 rd

Reservation 1

deltid, har familj eller lider av olika studiesvårigheter. Avgränsningen av studiestödsåren urholkar möjligheterna till studier året om. Regeringens mål att införa en tredje termin kommer inte att nås genom att stödåren begränsas.

Att utsätta den befolkningsgrupp som har de lägsta inkomsterna för en nedskärning på 112 miljoner euro är en kortsynt politik. De studerandes låga inkomster är redan i dag den faktor som bromsar upp studierna mest. Nedskärningarna av den sociala tryggheten bara förvärrar läget.

Beloppet av studiepenningen sjunker i och med nedskärningarna till samma nivå som studiepenningen på andra stadiet, alltså till cirka 250 euro i månaden. Det kommer att leda till att studieförmänen för högskolestuderande är mindre än för studerande på andra stadiet. Skillnaden motiveras med att studerande på andra stadiet har rätt till avgiftsfria måltider. När studiepenningen för högskolestuderande skärs ner med nästan hundra euro blir det praktiskt taget omöjligt för de studerande att leva enbart på studiepenning och stöd för boende.

Finland är det enda nordiska landet där det inte beaktas i studiestödet att den studerande bildar familj. Studiestödet är också det enda elementet i vår orsaksbaserade sociala trygghet där förmånen storlek inte påverkas av att stödtagaren har familj. Utöver att studiepenningen skärs ner kommer en betydande del av de studerande som har familj att gå miste om inkomster i form av utkomststöd när beloppet av studielånet växer.

Ett av de största problemen med en ökad betoning på studielån är att studielån inte är särskilt lockande för studerande. Undersökningar visar att lån kommer i sista hand som finansieringsalternativ efter jobb eller stöd från föräldrarna. Inte minst i dagens svåra ekonomiska läge och sysselsättningsläge är det sannolikt att de studerande kommer att försöka ersätta studielånet, som upplevs som osäkert, med andra inkomstkällor såsom arbete. Därför kommer nedskärningarna av studiestödet med största sannolikhet att visa sig som förlängda studietider samtidigt som målet för längre tid i arbetslivet blir svårare att nå.

Nedskärningen av studiepenningen är ett stort problem också med tanke på jämlikheten i utbildningen. När den studerande eller dennas familj får större ansvar för finansieringen kommer också den socioekonomiska ställningen att få ökad effekt på möjligheterna till och valen av utbildning. Med avseende på möjligheterna till lån särbehandlas de studerande också utifrån utbildningsområde. På många områden med osäker sysselsättning är det en betydligt större risk att ta studielån än på andra områden.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1 och 2.

Betänkande KuUB 17/2016 rd
Reservation 1

Helsingfors 7.12.2016

Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Ilkka Kantola sd

Betänkande KuUB 17/2016 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Studiestödet är de studerandes grundtrygghet och alla måste ha lika möjligheter till högskolestudier oavsett socioekonomisk bakgrund. Regeringen skär ner högskolestuderandes studiepenning med ca 25 procent. Ingen annan befolkningsgrupps försörjning drabbas av lika stora nedskärningar. Det vittnar om att regeringen nonchalerar studerande och utbildning. Vi kan inte godkänna att regeringen vill stävja statens skuldsättning genom att tvinga studerande att ta lån. De studerandes jobb är att studera. De ska också kunna leva utan att de samtidigt skuldsätter sig. Vi finländare har varit stolta över jämlikheten inom utbildningen.

Det studiepenningsbetonade studiestödet har främjat de ungas möjligheter att studera oberoende av sin ekonomiska bakgrund. Tack vare studiestödet har fler unga som inte kommer från en familj med akademisk bakgrund kunnat söka sig till högskolestudier. Nu urholkar regeringens nedskärningspolitik denna positiva utveckling. Tyvärr åskådliggör detta klart och tydligt regeringens värderingar. Regeringens hårda nedskärningar av studiestödet kan inte godkännas. Högskolestuderandes studiepenning bör hållas på nuvarande nivå. Det att vi inte godkänner regeringens nedskärningar av studiestödet innebär också att studiestödet inte heller bör bli lånebaserat, såsom regeringen föreslår, och därmed minskar behovet av statsborgen för studielån.

Samtidigt som regeringen skär hårt i studiestödet höjer den ändå inte studiestödets inkomstgränser för studerande. Detta är paradoxalt eftersom studerandes behov att arbeta vid sidan av studierna ökar då regeringen skär i studiestödet. Studiestödets inkomstgränser orsakar problem för många studerande som tvingas betala tillbaka stödmånader eller avbryta sitt jobb. Dessutom är arbetserfarenheten under studietiden en viktig första kontakt till arbetslivet och inom många branscher en förutsättning för att få jobb. Samtidigt går onödiga arbetstimmar inom förvaltningen till återbetalningsbyråkrati kring studiestödet.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1 och 2 och

att riksdagen godkänner ett uttalande (**Reservationens förslag till uttalande**).

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att studerandes inkomstgränser ska höjas med 50 procent.

Betänkande KuUB 17/2016 rd
Reservation 2

Helsingfors 7.12.2016

Mikaela Nylander sv

Betänkande KuUB 17/2016 rd Reservation 3

RESERVATION 3

Motivering

Regeringen sänker studiestödet till högskolestuderande i betydande grad och minskar antalet studiestöds månader. När studiestödet blir mer lånebetonat blir det mindre lockande att studera samtidigt som skuldsättningen ökar bland de studerande. De som är rädda för lånebördan börjar inte studera på högskolenivå. Nedskärningarna av studiestödet kommer att visa sig i att studietiderna blir längre och tiden i arbetslivet kortare. Studiestödet är den lägsta sociala trygghetsförmånen och nedskärningen av det är ett stort problem också med tanke på jämlikheten i utbildningen.

När studiepenningen skärs ner med nästan hundra euro blir det praktiskt taget omöjligt för de studerande att leva enbart på studiepenning och stöd för boende. De här nedskärningarna blir inte mindre oskäliga av att nedskärningarna av studiepenningen berör studerande som redan inlett sina studier.

Om propositionen genomförs kommer de studerandes socioekonomiska status att påverka deras val i allt högre grad. Även utbildningsområdet gör att de studerande särbehandlas med avseende på möjligheter till lån, eftersom ett osäkert sysselsättningsläge innebär ökad risk inom vissa områden. Viljan att ta lån korrelerar med den studerandes socioekonomiska bakgrund. De studerande som har bättre socioekonomisk bakgrund tar studielån betydligt oftare än studerande med sämre bakgrund. Långvariga fasta anställningar är ingen självklarhet för dem som studerar nu. Det blir allt vanligare att anställningarna är tidsbegränsade för kortare eller längre perioder, vilket också leder till större risk för låntagaren samtidigt som lån och därmed studier blir mindre attraktiva.

När stödtiden skärs ner från 64 till 54 studiestöds månader kringskar det framför allt möjligheterna för de studerande som avlagt yrkeshögskoleexamen att fortsätta studera vid universitet i sikte på högre högskoleexamen. En kringskuren sammantagen stödtid ligger inte i linje med de mål som ställdes upp i Bolognaprocessen och kommer att minska de studerandes rörlighet.

Nedskärningen av stödtiden per examen från 50 till 48 stödmånader kommer framför allt att försvåra möjligheterna till examen för de studerande som endast kan studera på deltid, har familj eller lider av olika studiesvårigheter. Avgränsningen av studiestöds månader urholkar möjligheterna till studier året om. Målet att införa en tredje termin kommer inte att nås genom att stödmånaderna begränsas. På grund av byråkratin bör åtminstone tvåstegsmodellen slopas i anknytning till de här nedskärningarna. Den arbiträra gränsen vid 20 studiepoäng per termin bör också slopas. Den studerande kan ha avklarat i genomsnitt 5 studiepoäng per månad under hela studietiden, men om studiepoängen under ett visst läsår bara är 19 i stället för 20 kommer stödet att dras in, också i de fall där den studerande slutför sina studier.

Studerande med familj kommer att vara ytterst utsatta efter nedskärningarna. Behovet av en vårdnadshavarförhöjning kommer att vara större än någonsin efter de här nedskärningarna.

Betänkande KuUB 17/2016 rd
Reservation 3

Regeringen har beslutat att slopa föräldrarnas inkomsters minskande inverkan på studiepenningen i fråga om studerande i åldern 18 och 19 år som bor självständigt. Det är en utmärkt ändring som också bör gälla 17-åringar. Studier på andra stadiet bedrivs på heltid, så de studerandes försörjning bör inte vara beroende av arbete. När nätverket av läroanstalter blir glesare kommer allt fler minderåriga studerande på andra stadiet att flytta bort från föräldrarna och behöver stöd för att slutföra studierna. Det allmänna bostadsbidraget bör också omfatta minderåriga studerande som bor självständigt. Det är ytterst oroväckande att också studiestödet för studerande på andra stadiet blir mer lånebetonat. Det är en risk att minderåriga unga blir skuldsatta, eftersom unga studerande på andra stadiet är klart överrepresenterade i statistiken över personer som råkat i svårigheter med att betala tillbaka studielån.

Regeringens förslag att en betalningsanmärkning inte längre ska utgöra något hinder för studielån är problematiskt. Studerande med stora ekonomiska problem bör hänvisas vidare till utkomststöd och den vägen till socialarbete. Studerande som lider av allvarliga ekonomiska problem har i regel också andra svårigheter kring livskompetens.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1 och 2.

Helsingfors 7.12.2016

Jani Toivola gröna